

TÜM İKTİSATÇILAR BİRLİĞİ

- FAŞİST TERÖRE KARŞI SAVAŞALIM
- DÖRDÜNCÜ PLAN STRATEJİSİ VE ECEVİT HÜKÜMETİ ÜZERİNE
- DOLAR — TÜRK LİRASI — SDR

AYLIK
BÜLTEN

51

EYLÜL
1978

TİB YAYINLARI No. : 22

Aylık Bültenden

SEÇME YAZILAR 1

Kapitalizmin Devrevi Buhranları, Stagflasyon/Tarım Buhranları/Kalkınma Sorunu/Ekonomik Planlama ve Kapitalizm/Devalüasyon/Emperyalizmin Askeri Stratejisi/Militarizm

TİB Adına Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri

Müdürü : Mehmet Tanju AKAD

Yönetim Yeri : Karanfil Sok. 14/10. Kızılay - ANKARA

Basıldığı Yer : Şafak Matbaası - ANKARA

ABONE : Bir yıllık abone tutarı olan 50,— TL. Posta pulu olarak gönderilebilir veya Mehmet Tanju AKAD adına 106682 numaralı posta çeki hesabına yatırabilir.

Yurtdışı abone ücreti 80,— TL. dir.

Bültendeki yazılar kaynak gösterilmeden ve içeriği değiştirilmemek şartıyla yayınlanabilir. İlgili Sayılardan gönderilmesi rica olunur.

FAŞİST TERÖRE KARŞI SAVAŞALIM

Bugün tüm emekçi halklarımızın faşist baskı ve teröre karşı mücadelesinin en kararlı, en örgütlü bir şekilde yükseltilmesi gereken zamanları yaşıyoruz. İçinde bulunduğumuz günler halk düşmanı faşist güçlerin, bu sömürü ve soygun düzenine karşı mücadele eden herkese, tüm halkımıza karşı kıyasıya bir savaşı alabilmesine yoğunlaştırdığı günlerdir.

Bir avuç yerli - yabancı sömürücünün içinde bulunduğu bunalmış derinleştikçe, halkın yükselen muhalefetine karşı mevcut baskı araçları yetersiz kaldıkça, bu rezil sömürü ve soygun düzenini sürdürmek güçleştikçe, oligarşi daha çok teröre başvurmakta, saldırıları giderek azgınlaşmaktadır. Bunların kiralık katilleri faşist çetelerin düzenledikleri cinayet ve katliamların, faşist-gerici ayaklanma tezgahlarının ardı arkası kesilmemektedir.

Herkesçe bilinmektedir ki CIA'dan MIT'e, kontrgerilla'dan Ülkü Ocaklarına kadar uzanan bir örgütlenme zinciri bu savaşın kendine özgü kurallarını planlamakta ve hayata geçirmektedir. Dün Malatya'da, Isparta'da, Balgat'ta, Tepecik'te meydana gelen alçakça saldırılar son günlerde Sivasta, Elazığ'da, Gültepe'de tezgahlandı. Her geçen gün yenileri gündeme geliyor.

Tüm bunlara karşı boyun eğilemez.

Faşizmin saldırıları karşısında halktan yana herkese tek bir görev düşmektedir: Faşizmin taktiklerini kavramak, teşhir etmek ve tüm halkın faşizme karşı birleşik devrimci savaşına katılmak. Her faşist saldırı gereken cevabı almalıdır.

Bu zulüm ve soygun düzenine karşı mücadele edenlerin halkın örgütlü gücünden başka bir güvenceleri yoktur. Sömürücü sınıfların şu veya bu hükümetinden medet umanlar ise büyük bir yanılgı içerisinde dirler. Halkın örgütlü gücünden başka herşeye bel bağlayanlar sonunda faşizme karşı teslimiyet çizgisine varırlar. Ve faşizme teslim olmak yok olmaaktır.

CHP hükümeti emperyalizmin ve tekelci sermayenin daha çok güvenini sağlamak onlara daha iyi yararlanabilmek için tarafsızlık

maskesi altında halka ve devrimcilere karşı yeni baskı ve zulüm tedbirleri getiriyor. Sivil sıkıyönetim ile halkın kendisini savunmasının tüm imkanlarını yok etmek istiyor. Oligarşinin uşağı faşist köpeklere daha iyi mevziler sağlamaya, halkın mücadelesini ise bastırıp dağıtmaya uğraşiyor. Halk arasındaki mezhep ve ırk farklılıkların körükleyen faşist tezgahlara karşı, onların her türlü yalan, hile ve tertiplerine karşı kayıtsız kalıyor. Ve bizzat kendisi halk üzerindeki artan baskıların uygulayıcısı oluyor. Sonuçta, CHP hükümeti de zam, zulüm ve işkenceden başka bir şey getirmiyor.

Ancak her saldırı, düşen her kardeşimiz mücadele azmimizi pekiştiriyor, kararlılığımızı arttırıyor. Bir avuç tekelci, toprak ağası ve tüccarın iktidarına karşı halkların mücadelesi çığ gibi büyüyor. Mücadelemiz uzun, sarp ve dolambaçlı yollardan geçecektir. Ama savaşaacağız, öğreneceğiz ve kazanacağız.

KAHROLSUN FAŞİZM!

**YAŞASIN TÜM EMEKÇİ HALKLARIMIZIN FAŞİZME KARŞI
BİRLEŞİK DEVRİMCİ SAVAŞI**

TİB YAYINLARI No. : 21

**TÜRKİYE'DE TOPLUMSAL GELİŞME VE
SİYASAL BUNALIM**

Doğu ERGİL

- Devlet ve Sınıflar İlişkisi ● Cumhuriyet Döneminde
- 1950 Sonrasında Emperyalizmle İlişkiler ve Devlet ●
- Türkiye'de Sınıfların Örgütlenme Düzeyi ● Parlamento'nun
- Sınıfsal Yapısı ● Siyasi Bunalımın Kaynağı.

DÖRDÜNCÜ PLAN STRATEJİSİ VE ECEVİT HÜKÜMETİ ÜZERİNE

GİRİŞ

Bilindiği gibi, II. MC hükümetince hazırlanıp yürürlüğe konan «Uzun Dönemli Kalkınmanın ve IV. Beş Yıllık Kalkınma Planının Hedefleri ve Stratejisi», Ecevit hükümetince yürürlükten kaldırılmış ve yeni hükümetin kendi politik hedefleri doğrultusunda bir strateji saptama hazırlıklarına girilmişti. Hükümetin kurulmasından bu yana sürdürülen çalışmalar sonucu ise «Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planının Temel Hedefleri ve Stratejisi» Bakanlar Kurulunca benimsenip 31 Ağustos 1978 tarihli Resmi Gazetede yayınlandı.

«Plan Stratejisi» bugünkü biçimini hangi süreçleri izleyerek, hangi değişikliklere uğrayarak aldı?

CHP ağırlıklı hükümetin kuruluşundan sonra Yüksek Planlama Kurulu yönlendiriciliğinde Devlet Planlama Teşkilatı, yeni strateji için taslaklar hazırlamaya başladı ve hazırlanan dördüncü taslak, Haziran ayından itibaren çeşitli «karar odakları»nın görüşlerine sunuldu. Bu odaklar, Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu, OECD gibi resmi emperyalist kuruluşlar; Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK), Türkiye Sanayici ve İşadamları Derneği (TÜSİAD), Türkiye Ziraat Odaları Birliği gibi egemen sınıfların örgütleri idi.

Söz konusu «karar odakları» Plan Stratejisiyle ilgili itirazlarını belirterek bazıları alternatif plan stratejileri oluşturarak görüşlerini hükümete iletiler. Sonuç olarak ortaya çıkan strateji, Engels'in paralel kenar benzetmesindeki bileşke oldu. «Tarih, son sonucun, her zaman sayısız, bireysel iradelerin çatışmalarının açığa çıkma-

sı suretiyle gerçekleşir, bu iradelerin her biri de, o bulunduğu haliyle, bir yığın özel varlık koşulları kalabalığı tarafından yaratılmıştır, demek ki burada karşılıklı olarak birbirlerine karşı koyan sayısız güçler vardır, bu güçlerin meydana getirdikleri sonsuz bir paralel kenarlar grubu vardır, ki bu gruptan, bir bütün olarak 'bilinçsiz' ve kör bir biçimde işleyen bir kuvvetin ürünü gibi görülebilecek bir bileşke - tarihsel olay - ortaya çıkar. (1)

Konumuzla ilgili bileşkeyi (stratejiyi) ortaya çıkaran vektörlerde ise ağırlık, politik gücün asıl kaynağı olan egemen sınıf örgütlerindedir. Hükümet vektörü ise ortaya çıkan sonuçta son derece cılız, silik bir biçimde ağırlığını daha doğrucu «hafifliğini» duyurmaktadır.

Bu yazıda ise, öz olarak, ortaya koymaya çalışacağımız nokta, «düzen değişikliğinden» söz eden «halkçı» bir partinin iktidara getirilmesi halinde nasıl «düzenle uyum» içine girdiği, düzeni onardığı ve Plan Stratejisi gibi beş yıllık bir konjonktürün temel ekonomik ve politik gelişmelerini belirleyecek hedeflerin kararlaştırıldığı bir karar verme sürecinde kimlerin söz sahibi olduğunu ortaya koymak olacaktır.

Bugün Türkiye'de toplumsal faaliyetlerin yönlendirilmesine ilişkin kararlar kimler tarafından alınmaktadır, yani hangi karar odakları etkindir? Hükümetlerin karar verme sürecinde etkinlikleri ne ölçüdedir? Bu sorulara en iyi yanıtı sanırız, Plan Stratejisi için DPT'ce oluşturulan ve CHP programının ana öğelerini içeren 4 Haziran 1978 tarihli Strateji Taslağı'yla 31 Ağustos 1978 tarihli resmi gazetede yayınlanan Strateji metninin

karşılaştırılmasından çıkacak sonuçlar olabilir.

Böyle bir karşılaştırmayı ve Stratejinin son halini belirleyen etkenleri ele almadan önce, DPT taslağında yansıyan ve sosyal demokrat bir partinin bakış açısına egemen olan öğelere kısaca değinmek uygun olacaktır.

SOSYAL DEMOKRASİNİN HEDEFİ VE «KADERİ»

«Sosyal demokratlar» temel olarak, «işveren» sınıfının başta servet olmak üzere insan yaşamına anlam veren tüm olumlu şeylere —kültür, eğlence, politik güç vb.— sahip olduğunu belirtir ve bu «nimetlerden» halkın da —yurtseverler, dargelirililer, ezici çoğunluk vb.— yararlanması gerektiğini savunurlar.

Bu noktada reformistlerin hareket noktası «gelir dağılımı»dır. Toplumda bir sınıf fakir, diğeri zengin; üretilen değerın çoğu «işveren sınıfına» azı işçi sınıfına gitmektedir; kapitalistin karları işçinin ücretinin kat kat üstündedir vs. vs... Çözüm: «geri alalım!». Sosyal demokratlar, gelir dağılımındaki eşitsizliğin bir sonuç olduğunu görmezler. Bu sonucu başlangıç noktası olarak kabul edip, sonucu ortaya çıkaran nedene bakmaksızın, gelir dağılımında «adalet!» sağlamayı temel hedef edinirler. Marksistler ise, gelir dağılımındaki eşitsizlikle, yani sonuçlarla uğraşan reformistlerin, ekonomistlerin dikkatini üretimsel temele çekerler. Bu konuda Marx şunları söylemektedir: «Vülger sosyalizm (ve onun aracılığıyla demokrasinin bir fraksiyonu) burjuva iktisatçılarından, dağıtım üretim tarzından bağımsız sayma ve bu yüzden de sosyalizmin özünde dağıtım çevresinde dönüp dolaştığını hayal etme mirasını almıştır.» (2)

Bilindiği gibi, kapitalist toplumda üretim —toplumun varlığını yeniden

üretmesi— bir sınıf ilişkisi içinde ve bu sınıf ilişkisi sayesinde gerçekleşir. Yani farklı rolleri olan iki taraf, iki ayrı biçimde üretime katılırlar. Bir taraf üretici güçlerin yönlendirilmesinde söz sahibidir —iş verir— diğer taraf, işçidir; iş alır, bir alet gibi yönlendirilir, üretici güç olarak kullanılır, edilegendir.

Toplumsal üretim bu iş verme/iş alma yapısını korudukça, yani bir tarafın üretici güçler üzerinde söz sahibi olduğu, diğerinin bu haktan yoksun bulunduğu ve kullanıldığı bir ayırım kendisini sürdürdükçe gelir dağılımındaki eşitsizliğin doğal bir sonuç olduğunu Marx göstermiştir. Üretimin sahibi olan taraf üretilen değere tabi ki el koyacak ve küçük bir bölümünü emek - gücü sahibine verecektir.

Sınıflı toplum bu yapısını akli, ebedi gösterecek değer yargıları sistemini yani ideolojisini de yeniden üretir. Toplumun sürekliliğini sağlayabilmesi yalnız bir tarafın değil, her iki tarafında bu yapıyı temel bir önkabul olarak benimsemesine bağlıdır. İşte reformistler, sınıfların varlığını veri kabul edip, bunun değişmezliğinden yola çıkarlar. Soyut bir «eşitlik» ilkesiyle «işveren» sınıfının elindeki birtakım ayrıcalıklar ele geçirilmek istenir. Buna gerekçe olarak da «yaratılan değer zaten halkın hakkıdır, çünkü herşeyi o yaratır, o çalışır, elleri nasırlıdır vs.». Bu mantık, kol emeğini yüceltir; «altından alm terleri, öpülesi nasırlı elleriyle hayata can veren işçilerimiz!...» safsatalarıyla işçinin üretim sürecindeki makinaya bağımlı iş görme fonksiyonunun «edilgenliğinin» asıl güçsüzlüğünün, yoksulluğunun kaynağı olduğunu görmez, bu fonksiyonun değişmezliğini kabul etmenin daha baştan hakkını yitirmek olduğunu anlamaz; güçsüzlüğüne neden temel faaliyet biçimini, işçinin hakkının kaynağı sayar. Eskilerin deyimiyile, «zilleti fazilet sanır».

Sosyal demokrasinin dünya görüşü, sanat, kültür, aile, devlet, hukuk, ahlak anlayışı bütünüyle bu önkabul üzerine inşa edilmiştir. Sosyal demokratlar sömürüyü ve devrimi «gelir dağılımı» düzeyinde anlarlar. Hareket noktaları bu olunca varacakları yer gelir dağılımındaki göreceli bir düzelmeye hedefinden ötesi olamaz.

Reformistler, sınıf mücadelesini dışardan empoze edilmiş bir saldırı, üretime yapılmış bir müdahale olarak kabul ederler. Marksistlerin, tarihin sınıf mücadelelerinden ibaret olduğu önermesini reformistler, «tarihin bugüne dek hep sınıf mücadeleleri tarafından rahatsız edildiği» biçiminde yorumlar. Oysa sınıflar uzlaştırılmalı kaynaştırılmalıdır ki, üretim güvence altına alsın. Bunu da yapacak olan «devlet baba»dır.

Sosyal demokratlar devleti politik gücün kaynağı olarak görürler. Buna göre, devlet yönetimine seçilecek «tafatsız bürokratlar» sınıfları uzlaştıracak, hatta onları kaynaştıracak ve «sınıf mücadelesi» denen o şer, o bela artık tarihi rahatsız etmeyecek, «ne ezileni ne ezeni» olan «hakça bir düzen» kurulacaktır. Sınıfların kaynaşmasına, böylece de sınıf ayrılığının yokolmaya başlamasına yönelik(!) olarak «halkçı» partinin öngördüğü girişimler ise: gelir dağılımındaki bir değişim, çok ortaklı şirketler, halk sektörleriyle hisse senetlerine sahip işçilerin çoğalması vs. vs... Özetle, sosyal demokratların temel sloganı, «neden onlarda var da bizde yok, biz de isteriz» dir. Bu bir burjuvalaşma sloganıdır, ama burjuvalaşmakla asıl burjuvalar nereye atılacaktır? Bu soru cevapsızdır. Böylece sosyal demokrasi, bir taraftan kapitalist toplumun görünürdeki eşitsizliklerine —gelir dağılımı— karşı çıkmak, diğer yandan bu sonucu doğrudan yapıyı bilinçsizce kabul etmekle kendi kendine çelişkiye düşer. (3)

Sosyal demokratlar bu çelişkili ide-

olojik yapılarıyla kendilerine nasıl bir misyon uygun görürlerse görürler, genellikle, somut hayatta kendilerini hep «hayallerindeki misyon»u gerçekleştirmek üzere değil, aşınmış, yıpranmış ve yeniden üretim süreci durmadan aksayan mevcut «düzeni onarmak» üzere işbaşında bulunurlar. İlk başlarda büyük bir hevesle üstlendikleri bu misyonun geçici olacağına inanır, «devranılan enkazın» onarımıyla birlikte «kendilerine uygun gördükleri misyonu» gerçekleştireceklerini vaad etmekten de kendilerini alıkoyamazlar. Ne varki, «koşullar»(!) buna bir türlü elvermez, ve «halkçı» hükümet, o hayallerini gerçekleştirecek koşulları bir türlü bulamaz, düzen koruyucu misyonuna giderek sarılır, onu benimsemek durumunda kalır.

ECEVİT HÜKÜMETİ VE DÜZENİN ONARIMI

1978 başında CHP ağırlıklı hükümet de işbaşına getirildiğinde, «onarmak» la yükümlü olduğu bir düzenle karşı karşıya olduğunu gördü. 1977 yılı, dışa bağımlı ekonomik yapının sonucu olan yapısal darboğazların had safhaya ulaştığı, içinde bulunulan sürekli bunalımın derinleşmesinin ortaya çıkardığı sorunlarla toplumsal yeniden üretimin giderek imkansızlaştığı bir yıl olmuştu. İşte Ecevit hükümetinin misyonu bu darboğazları aşmak ve sisteme yeniden işlerlik kazandırmanın koşullarını hazırlamaktı. Nitekim, TÜSİAD «1978 Yılına Girerken Türkiye Ekonomisi» adlı raporunda şunları söylemekteydi; «1978 yılının başında Türkiye ekonomisinin temel sorunu ekonominin işlerliğini kaybetme tehlikesidir. Geçmiş yıllardan süregelen sorunların ekonomiye getirdiği yükler yanında 1977 yılında dış para ile ödeme olanaklarının tükenmesi, işlerliği kaybetme tehlikesinin ortaya çıkmasına neden olmuştur.»

Hükümet, karşı karşıya olduğu sorunlar karşısındaki onarıcı misyonunu sevkle yüklenirken, kendi programını uygulama olanağı olmadığını görüyor, ancak o andaki misyonunun, ekonomide «devralınan enkazı» onarmak, devlete işlerlik kazandırmak ve sistemi kitlelere onaylatabilecek ideolojik sistematığı yeniden gözden geçirmek olduğunu belirtiyordu. Bu arada CHP, kendi programındaki vaatleri sık sık tekrarlamaktan kendini alkoyamıyor, ileride bu programını uygulayacağını çeşitli vesilelerle dile getiriyordu.

Nitekim, Dördüncü Beş Yıllık Plan Stratejisi hazırlanırken de oluşturulan tasarlarda CHP programına egemen öğelerin plan Stratejisinde yer aldığı görülmekteydi, ta ki, Strateji son kez bizzat Başbakan Ecevit'ce kaleme alınmaya kadar. Bu andan sonra, mevcut icraatına rağmen, vaatlerini önümüzdeki günlerde yerine getireceğini, bunu da Plan Stratejisinde ifade eden CHP, Stratejiye verdiği son biçimde «koşulların» buna elvermeyeceğini ve misyonunun düzeni onarmak olduğunu bizzat onayladı ve programında sözünü ettiği vaatlerini «hiç gelmeyecek günler»e erteledi.

CHP'nin «ne ezilen ne ezen»le başlayan düzen değişikliği sloganları akıldardır. Ne var ki, bugün tekelci sermayeye «düzen değişikliği»nden korkmaması gerektiği açıkça söylenmektedir. Tekelci sermayenin Ege bölgesi kesimiyle görüşen Ecevit, «düzen değişikliğinden korkmayın» diyebilmekte; Ege tekeli sermaye ise bunun üzerine Ecevit'ten «ferahlatıcı» cevaplar aldıklarını belirterek, «Başbakan düzen değişikliğinden özel sektörü yoketmek değil, aksayan işlerin düzeltilmesini, ülkeye sosyal huzurun getirilmesini kastediyor.» (4) diyebilmektedir. Görüldüğü gibi, seçim mitinglerinde «ne ezen ne ezilen»le başlayan «düzen değişikliği», bugün tekelci sermayenin de ürkmediği, aksine savunduğu bir düzen değişikliğine dönüşmüştür.

Kendisini «düzen değişikliği» ideolojik ögesinde bu biçimde gösteren restorasyon, aynı şekilde Plan Stratejisine de yansımaktadır. «Özel sektör»den pek söz edilmediği, AET'ye, yabancı sermayeye karşı alabildiğine «korumacı» ibarelerin başat olduğu «kamu sektörü» ve kooperatiflerin «kalkınmanın temel araçları» olacağı bir gelişme çizgisini «koşullar(!)» hızla değişikliğe uğratmış ve strateji, ağırlıklı Dünya Bankası, IMF gibi emperyalizmin resmi örgütlerin ve tekeli sermayenin dayatmaları sonucu, bu çevrelerin istedikleri bir biçime büründürülmüş ve bu istemler doğrultusunda bizzat Başbakanca kaleme alınıp redaksiyonu yapılarak son biçimini bulmuştur.

Stratejinin saptanmasında hükümetin attığı geri adımları, karşılaştırmalar yaparak ayrıntılı bir biçimde, vermeden önce hükümeti bu gerilemeye zorlayan «koşullar»a bir göz atmak uygun olacaktır.

Ecevit hükümeti büyük bir sevkle üstlendiği «düzeni onarma» işlevine ekonomide had safhaya varmış darboğazlarla başladı. Bir yandan vadesi gelen borçlarla, kısa vadeli borçların ertelenmesi ve «taze para» bulmaya yönelik girişimler, bir yandan yapılan devalüasyon, düşük tutulan taban fiyatları, «toplumsal anlaşma» yoluyla ücretlerdeki kısıtlamalar, ihracatı teşvikle yönelik girişimler, KİT ürünlerine yapılan zamlar ve diğer ekonomik önlemler düzeni onarmaya yönelik girişimler olmuştur. Ne var ki, tüm bu girişimlerin yetmezliği, hükümeti daha çok sağa kaymaya zorlamış ve faşist teröre karşı tutarsız bir tavır bu sağa kayışı perçinleyen önemli bir etken olmuştur.

Emperyalizme bağımlılıktan kaynaklanan darboğazların ortaya çıkarılmış olduğu sorunları çözmek üzere getirilen «önlemler»in yetersizliği

bugün de kendini göstermektedir. Sana-
nın ortalama % 48 kapasiteyle ça-
lıştığı ve ara-malı gereksinmesinin yak-
laşık 2 milyar 610 milyon doları bul-
duğu bildirilmektedir. Bu olgu, bir ta-
raftan maliyetlerin yükselmesine ne-
den olurken, bir taraftan da hammad-
de yetersizliğini öne süren fabrikaların
sürekli olarak işçi çıkarmalarını be-
raberinde getirmektedir. Darboğazla-
rı aşmak üzere ihtiyaç duyulan döviz
temin etmek için Dünya Bankası ve
IMF gibi örgütlerin kapıları çalınmış-
tır. Bilindiği üzere bu oyun, yıllardan
beri her hükümetçe oynana gelmekte-
dir. Bu oyunda kapısı çalınanlar, ken-
dilerine açılan avucu boş çevirmeme-
nin önkoşulu olarak kendilerinin saptadıkları bazı koşulların yerine getirilme-
sini isterler. Temelde emekçi sınıf ve
tabakalar üzerindeki baskı ve sömü-
rüyü daha da yoğunlaştırmakta somut-
laşan bu koşullar, yerine getirildikçe
uzatılan avuca bir kaç dolar atılır ve
sömürü ilişkileri yeniden üretilip ba-
ğimlilik daha da çok pekiştirilir. Em-
peryalist örgütler bağımlı ülkeyi bu
kıskaçlar içinde bulundurdukça, ba-
ğımlı ülke hükümetlerine, kurallarını
kendilerinin saptadıkları bu oyunu sü-
rekli oynatırlar. Düzeni onarmak için
ekonominin temel darboğazı olan dö-
viz sorununa çözüm bulmak üzere ka-
pıları çalınan IMF ve Dünya Bankası'-
nın hazırlanmakta olan Plan Strateji-
sini görmek isteyecekleri ve alternatif
modeller oluşturacakları son derece
doğal bir sonuçtu.

Hükümetin kıskaç altına alındığı
bir diğer taraf ise devlet işletmelerinin
uluslararası tekellere ödemek duru-
munda olduğu borçların gecikmesiyle
ilgiliydi.

Ataş rafinerisinin yabancı ortakla-
rından Mobil Co. ve BP adlı şirketle-
rin ham petrol ithalinden doğan ala-
cakları ödenmediği ve yeni ithalat
transferleri taleplerinin karşılanamadığı
gerekçesiyle rafineride üretim sık

sık kesilmiştir. Mobil ABD'li milyar-
derlerden Rockefeller'a aittir. ABD'nin
eski başkan yardımcısı aynı zamanda
City Bank Corp.'ın hissedarıdır. Yine
Mobil'e bağlı bazı paravan şirketler
de City Bank'ın hissedarı durumunda-
dır. City Bank, Türk Hükümetine ulus-
lararası şirketlere olan 150 milyon dol-
arlık borçlarının bir kısmının tasfi-
yesi amacıyla 100 milyon dolarlık kredi
sağlayabileceğini bildirmiş, daha
sonra bu krediye yeni ithalat taleple-
rinin bir bölümünün karşılanması için-
de 50 milyon dolarlık taze kredi ver-
meyi kararlaştırmıştır. Bir sonraki aş-
mada bu tutar 230 milyon dolara çı-
kartılmıştır. City Bank, bu kredilerin
büyük bölümünün uluslararası şirket-
lerin döviz transferlerinin karşılanma-
sında kullanılmasını şart koşmuş, bu-
na karşılık Maliye Bakanlığı ise yeni
para miktarının kredinin yarısını oluş-
turmasını istemiştir. Bankanın eski pa-
ra olarak 150, yeni para olarak 80 mil-
yon dolar üzerinde ısrar etmesi üle-
rine görüşmeler kesilmiştir.

Ataş rafinerisinin devletleştirilme-
si için gerekli «yasal» koşullar defa-
larca oluşmasına rağmen «devletleştir-
me» doğrultusunda bir girişim henüz
mümkün olmamıştır. Petrol tekelleri-
nin Ataş'ı satmak doğrultusundaki gi-
rişimleri ise kendilerinin saptadıkları
ve kabulü büyük bir bonkörnlük sayıla-
cak koşullardır. Ancak hükümet Ataş'ı
kendisinin saptayacağı koşullarla dev-
letleştirme imkanlarını bulamamakta-
dır. Buna baş engel olarak ta, City
Bank'ça uygulanan baskılar neden ol-
maktadır.

City Bank, bugünkü konumuyla,
Türkiye'nin 2 milyar dolarlık DÇM ve
500 milyonluk banker borcunun oldu-
ğu uluslararası sekiz koordinatör ban-
kanın yönlendiricisidir. Yine Rockfel-
ler'in sahip olduğu Chase Manhattan,
Morgan Guaranty, İngiliz Barclay's,
Alman Drestner Bank ve Deutsche
Bank ile İsviçreli Swiss Union Bank'-

dan oluşan Bankalar Koordinasyon Grubu, Türkiye'nin borçlarının ertelenmesiyle ilgili ödeme programını City Bank yönlendiriciliğinde düzenlemektedirler.

Görüldüğü gibi, petrol sektörünün çözümüne ilgili bir ana odakta hükümet, emperyalist tekeller ve mali kuruluşlarınca çevreye kuşatılmış durumdadır. Bu durumda böyle bir hükümetin yapabileceği tek şey koşullara teslimiyettir.

Aynı şekilde, TEK ile ortak çalışan Siemens - Türk Kablo, devletin kendilerine olan 361 milyon TL tutarındaki borcu ödememeleri halinde üretimi kısacağı bildirilmiştir.

PTT ile çalışan Northern Electric Communication ise, yeni kurulacak Elektronik Telefon Santralının ihalesinin kendisine verilmemesi üzerine üretimini % 30 oranında düşürmüştür.

Yine % 51'i Azot Sanayie ait olan Akdeniz Gübre Sanayiinde % 49 sermayeli Kuveyt Petrochemical Co., 1977 yılı başında, sermaye artırımına gitmek istemiş ve 162 milyon liralık sermayesini 600 milyon TL'ye çıkarmıştır. Aradan geçen zaman zarfında Kuveytli tekel, sermaye artırımını sağlayacak parayı Türkiye'ye transfer etmemiştir. Gerekçe olarak ta «Türkiye'nin kendilerine olan borcunu» göstermiştir. Aradaki bu uyumsuzluk nedeniyle Akdeniz Gübre Sanayiindeki amonyak üretimi düşürülmüş Kuveyt'ten ithal edilen hammadde kesilmiştir.

Görüldüğü gibi, devlet işletmeleriyile bütünleşerek kurulan ve girdi niteliğinde ürünler üreten sektörlere egemen olan çokuluslu tekeller de hükümeti köşeye sıkıştırmış ve belli koşullara uymaya zorlamışlardır.

Diğer taraftan, Türkiye'nin dış borçlarının 10.6 milyar doları aştığı ve vadesi gelen kısa vadeli borçların ödemesi veya ertelenmesi gibi bir sorun,

henüz tam anlamıyla çözümlenememiştir.

5 milyar dolarlık kısa vadeli borçların ancak 3.5 milyar doları ertelenmiş, geri kalan 1.5 milyar dolarlık kısmın ise ertelenmesi gerektiği bilinmektedir. Ayrıca gerekli ithalat için de 1.6 milyar dolarlık «taze para»nın gerektiği buna karşılık 185 milyon dolarlık «taze para» bulunabileceği açıklanmıştır. Türkiye, 1978 yılının ilk yedi aylık döneminde ise ancak toplam 420 milyon dolarlık dış borç ödemesi gerçekleştirebilmiştir. Bu borçların büyük bir kısmı emperyalist mali kuruluşlara ve bankalardır. Bu koşullar altında emperyalist örgütlerin ve onların yerli uzantılarının onayını almayacak bir Stratejinin benimsenmesi elbette mümkün olamazdı.

Hükümeti koşullara teslim olmaya zorlayan bu etkenlerin ardından emperyalist örgütler Plan Stratejisiyle ilgili raporlar hazırlayıp bunları hükümete iletilmişlerdir. Dünya Bankası'na ilk kez yayınlanan «Dünya Kalkınma Raporu»nda «gelişmekte olan ülkelerin gelecek 10 yılda ekonomilerini geliştirmelerinin geçen 25 yıla göre daha güç olacağı» öne sürülmektedir. Sözkonusu raporda bağımlı ülkelerin «bugünkü kalkınma hızlarını koruyabilmeleri bile, daha hızlı sermaye akımı ve gelişmiş ülkeler tarafından ihracatlarına konan koruyucu engellere karşı çaba harcamalarına ve tarımda verimliliği artırmalarına bağlıdır.» (5) denilmektedir.

Doğaldır ki, Dünya Bankası, yaptığı bu saptamalara bağlı olarak Türkiye'de hazırlanmakta olan Plan Stratejisini de ilgi alanı içine alacak ve saptanacak genel politikayı etkilemenin yollarını arayacaktı. Nitekim, Dünya Bankası bünyesinde, Türkiye'nin Dördüncü Plan dönemine ilişkin bir rapor hazırlanmış ve Türk uzmanlarından Kemal Derviş tarafından kaleme alınmıştır. Hazırlanan rapora göre;

«Sanayileşmenin, büyümenin ve gelir bölüşümünün aynı anda hep birlikte gerçekleştirilmesinin tehlikeli bir strateji olduğu» belirterek böyle bir girişimin «başarısızlıkla sonuçlanabileceği» üzerinde durulmaktadır. Yine aynı raporda «kalkınma hızının en çok % 5.5 dolayında kalacağı bunun da büyük ölçüde nüfus artışıyla emileceği belirtilmektedir.» Dünya Bankası Raporunda sanayileşme konusunda ise «Bu koşullar altında Türkiye'nin sanayileşme stratejisinde değişiklik yapmak gerekmektedir. Bu ölçüde büyük bir ticaret açığı ile sanayileşme sorununu çözmek olanaksızdır. Onun için kimya, temel makina ve imalat, maden işleme gibi ağır sanayilerde gelişme beklemek gerçekçi değildir. Kaynaklar ihracata yönelik hafif sanayi dallarına kaydırılmalı, ağır sanayiden gelişme beklenmemelidir. Türkiye'nin en önemli sorunu ihracatını artırabilmesidir. Bunu ancak hafif sanayi dallarıyla gerçekleştirebilir. Bu dallarda ihracatını artırabilmesi için de malların fiyatlarını dikkate almalıdır. Dünya piyasalarında, bu alanlarda rekabet edebilmesi büyük ölçüde fiyatlarla bağlıdır. Fiyat engelini aşması da ancak 4. Plan döneminde sürekli devalüasyon yapmasıyla olasıdır. Tek ve birkez değil, sürekli devalüasyonlar gerçekleştirilmelidir.» Raporun sonuç bölümünde ise Türkiye'de «karma ekonomi» politikasının izlendiği bundan dolayı «merkeziyetçilikten» kaçınılması gerektiği üzerinde durulmaktadır, (6) Bu, CHP ağırlıklı hükümetin öngördüğü bazı devlet müdahalelerinin onaylanmaması anlamına gelmektedir.

Dünya Bankası hazırladığı rapor çerçevesinde bir Plan Stratejisinin saptanması koşuluyla Türkiye'ye verilmesi öngörülen 125 milyon dolarlık kredi açabileceğini belirtmiştir. Dünya Bankası Heyeti Ağustos ayı başında çeşitli bakanlıklar ve kuruluşlarla yaptığı görüşmeler sonrası «kredinin verilebilmesi önkoşulu olarak 4. Beş Yıl

lık Kalkınma Planı Stratejisini görmek istediklerini» (7) bildirmişlerdir.

Yine, IMF, saptanacak Plan Stratejisinin «onaylanabilir» olması halinde Eylül ayı başında yapılacak genel kurulunda Türkiye'ye sağlanan kredi limitini % 100 arttırarak 450 milyon dolara çıkartmayı vaatmiştir, (8)

Plan Stratejisiyle ilgili ilk plan taslaklarının oluşturulmasıyla birlikte, tekeli sermaye, hazırlanan taslaklara yoğun bir biçimde eleştiriler yönelmiş ve alternatif plan modelleri önermiştir. Bir sonraki bölümde Ecevit'in kaleme aldığı Stratejiyle karşılaştırmasını yapacağımız 2 Haziran 1978 tarihli Strateji Taslağı konusunda tekeli sermayenin örgütü TÜSİAD'ın 29 Temmuz da yönettiği eleştiriler şöyle özetlenebilir;

«... yanlış gördüğümüz uygulama ve kararlar;

— Demir - çelik, çimento, kereste gibi bazı temel malların ticaretinin devletleştirilmesine yönelik girişimler,

— Linyit işletmesi başta olmak üzere bazı madenlerde işletmenin devletleştirilmesi kararı,

— Plan Stratejisinde özel kesimden ve karma ekonomi kurallarından hiç söz etmezken, ekonominin tüm ağırlığının KİT'lere ve kooperatiflere kaydırılmasına yönelik politikanın ortaya konulması,

— AET yaklaşımı ile sanayileşme stratejisinin çelişmesi... Ashnda AET demek özel sektör demektir. Buna rağmen Strateji AET ile ters düşen bir felsefe getiriyor.» denilmekte ve «Planlama Stratejisi bize bundan 48 saat önce verildi. Bizde bu konudaki eleştirilerimizi bildirdik. 25 Ağustosta bize Strateji yeniden gönderilecek. Hazırlanma döneminde özel kesimle bir diyalog kurulsa çok daha olumlu olur. Ayrıca kararlar alınırken ve yaratılan havayla özel sektörün moralini yüksek tutmakta yarar var.» (9) denilmektedir.

Özetle, Ecevit hükümeti mevcut icraatına bakmaksızın 4. Plan Stratejisinde önceleri CHP programının ana öğelerine yer verilmekteydi. Ne var ki, yaşadığı «koşullar» ona, uluslararası tekelci sermaye ile mücadele edecek gücü olmadığını (Örneğin, Ataş, Northern Elec. vb.), çokuluslu tekeller, Dünya Bankası, IMF gibi emperyalizmin resmi örgütlerince kısıktırak kuşatıldığını, yerli egemen güçlerin ise ikide bir «aba altından sopa gösterircesine» beyanları, onlara karşı olabilecek girişimleri uygulamanın olanağı olmadığını ve bugünkü misyonunun düzeni onarmak olduğunu öğretti. Kuşkusuz ki, bu gerçeği kabullenmek ona biraz zor gelecek, fiili görevi ile asıl programı arasındaki çelişki, onu yarı-nörolojik davranışlara itecekti. Öyleki, DPT'ce hazırlanan 2 Haziran tarihli Plan Stratejisi taslağı Yüksek Planlama Kurulu'nda tartışılırken DPT'li uzmanlara karşı Bakanlar, Plan Stratejisinde daha «gerçekçi» olmayı savunmuşlar, tartışmaların uzaması üzerine «Başbakan Ecevit'in —sinirlenerek— Plan Stratejisi taslağını yetkili uzman elinden aldığı ve hazırlıkların kendi denetiminde gerçekleştirileceğini, redaksiyonun da yine aynı şekilde kendisi tarafından yapılacağını söylediği» (10) öğrenilmiştir.

BİR «KARŞILAŞTIRMA» VE ORTAYA ÇIKARDIĞI SONUÇLAR

Şimdi de «Plan Stratejisindeki restorasyonu» görmek üzere 2 Haziran 1978 tarihli DPT Strateji taslağıyla bu taslak sonrası Ecevit'in kaleme aldığı ve 31 Ağustos 1978 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan «Resmi Strateji»nin karşılaştırılmasını yaparak restorasyon sürecinin nasıl yaşandığını görmeye çalışalım. Analizimizde Stratejinin tüm maddelerine yer vermek yerine değiştirilmiş maddelere ve eklenen - çıkarılan bölümlere ağırlık vermeye çalışacağız.

DPT Strateji taslağının «Giriş» ve «Temel Sorunlar» bölümlerinde bazı önemli saptamalara yer verilmekteydi. Daha sonra Ecevit'in yazdığı Strateji metninde tamamen ortadan kaldırılacak bu saptamalardan bazılarını aktarmak açıklayıcı olabilir; Örneğin, sanayileşmenin niteliği şöyle dile getirilmekteydi: «Toplumsal yararı az, toplumsal maliyeti yüksek, dışa bağımlı, tekelciliğin olumsuz niteliklerinden arınmayan ve işsizlik sorununa çözüm getirmeyen bir sanayileşme...» Türkiye'nin içinde yer aldığı emperyalist - kapitalist sistemle olan ilişkileri ise şöyle dile getirilmekteydi; «Türkiye'nin de içinde bulunduğu uluslararası ekonomik düzen, gelişmekte olan ülkelerin benimsemedikleri üretim yapılarını sürdürmeye zorlamaktadır. Gelişmiş ülkelerle gelişmekte olan ülkeler arasında dünya çapında bir karşılıklı bağımlılık bulunması doğaldır. Ancak, gelişmiş ülkelerin önderlik ettiği dünya ekonomisindeki uluslararası işbölümü eğilimleriyle gelişmekte olan ülkelerin amaçladıkları üretim arasındaki çelişkiler olduğu giderek daha açık bir biçimde görülmektedir... Gelişmekte olan ülkeleri, amaçlarıyla bağdaşmayan bir işbölümüne zorlayan çeşitli öğeler arasında çokuluslu şirketlerin faaliyetleri ve gelişmiş ülkelerin izledikleri ticaret, gümrük ve para politikaları da yer almaktadır.»

Bu önemli saptamalara ek olarak Marx'ın dediği gibi, «mevcut sınıf mücadelesinin yerine kof bir gazeteci formülü olan 'toplumsal sorun' konuyor ve bunun 'çözümü' için yollar hazırlanıyor.» (11) du. Başlıca «toplumsal sorunlar»a neden olarak da «üretimin, gelir bölüşümünün neden olduğu» savunulmaktaydı. Bu saptama daha önce de sözünü ettiğimiz gibi sınıfların varlığını veri kabul edip, tüm bakış açısını bu önkabul üzerine inşa eder ve karşısına nihai hedef olarak «gelirin adil dağılımını» koyar. Asıl yoksullukların, güçsüzlüklerin kaynağının sınıfların varlığı olduğunu görmez.

1. Resmi Stratejide, «**üretimin yapısındaki çarpıklığın temel nedenlerinden biri olan ülke tarımını çağdaşlaştırmaya yönelik çalışmaları olumsuz yönde etkileyen toprak düzeninin değiştirilmesi temel amaçtır.**» denilmektedir. Ne var ki, 10 Mayıs 1978 tarihinde Anayasa Mahkemesince iptal nedeniyle yürürlükten kalkan 1757 Sayılı Toprak ve Tarım Reformu Yasası'nın yerine geçecek yasa, bugüne kadar çıkarılamamıştır. Hazırlanmış bulunan yeni yasa tasarısının ise 12 Mart hükümetleri döneminde çıkarılan ve uygulamada büyük toprak ağalarını daha da güçlendirici sonuçlar veren 1757 Sayılı yasadaki daha gerici hükümler içerdiği görülmektedir. (12)
2. Yine Stratejide, «**Tarımın çözümünde temel araç olarak tarımın bütün kesimlerinde yaygın, güçlü etkin ve demokratik bir kooperatifleşme**» önerilmektedir. Kooperatifleri ise, devlet işletmeleri modern girdiler ve makina teçhizat ile destekleyeceklerdir. Tarımda yapılması düşünülen, entegre projeler, sulama, kredi, orman kaynaklarının değerlendirilmesi vb. girişimlerden ne amaçlandığı açık. Amaç, kapitalistleşme sürecini hızlandırmak için, tarımsal kesimin kapalı, kendine yeterli yapısını kırıp pazar için üretimin etkin kılınmasıdır. Tarımda verimliliği arttırmayı hedefleyen bu girişimlerle, bir yandan kapitalistleşme sürecinde giderek kentlerde yoğunlaşan nüfusun beslenme sorununa çözüm bulmak, bir yandan sanayide fon aktarmak ve sanayi için gerekli pazarın genişletilmesini sağlamak, bir yandan da ihracatı artırarak ödemeler dengesine belirli ölçülerde katkı sağlamak amaçlanmaktadır. Tarımdaki bu strateji, zaten Dünya Bankası'na da desteklenmekte ve kapitalist gelişmenin rasyonalitesi-ne uygun düşmektedir.

3. Stratejide sanayi için ise, «**Sanayileşmede ekonominin dışa bağımlılığını azaltıcı, yerli girdileri değerlendireci ve dış satımı artırıcı bir tutum izlenecektir... makina imalat, metalurji, elektronik ve kimya sanayileri ile dış satıma yönelik başka sanayilere öncelik verilecektir.**» Sanayileşme konusunda belirlenen bu politika, DPT Taslağında sanayileşme için belirlenen görüşle, Dünya Bankasının önerdiği Stratejinin bir bileşkesi olarak görülmektedir. DPT Taslağında bu konuda şunlar belirtilmekteydi; «**Yatırım malı ve ara malı üreten sektörlerle yatırım yapılacak Makina imalat, metalurji, elektronik ve kimya sanayilerine öncelik verilecektir.**» Buna karşılık Dünya Bankası ise, «... kimya, temel makina ve imalat, maden işleme gibi ağır sanayilerde gelişme beklemek gerçekçi değildir. Kaynaklar ihracata yönelik hafif sanayi dallarına kaydırılmalıdır.» demektedir. Görüldüğü gibi, ilk - başta, sanayileşme konusunda Plan Stratejisinde belirlenen görüş iki tarafın vektörlerinin bir bileşkesi olarak belirlemektedir.

Ecevit hükümeti de, Türkiye'de birçok «sol» çevrelerin ileri sürdüğü gibi, dışa bağımlılığın temel sanayi sektörlerine sahip olmaktan geçtiğini iddia etmekte, bunların devlet eliyle kurulmasıyla bağımlılığın altedileceği ileri sürülmektedir. Açıktır ki, makina imalat, metalurji gibi «temel sanayi» dalları diye adlandırılan sektörler bugün de belirli ölçülerde mevcut; Örneğin, demir - çelik fabrikaları, petrokimya kompleksleri gibi. Ne var ki, bu tesislerin kurulması Türkiye'nin dışa bağımlılığını azaltmamıştır. Türkiye, sözkonusu tesisler için gereksindiği makina, teçhizat, yarı - mamul madde, hammadde ve teknolojiyi yine dışardan almak durumundadır.

Bu sektörler sözü sık sık edilen montaj, ambalaj sektörleri olmak ye-

rine, ürünleri bir başka sektörde girdi olarak kullanılan sektörlerdir. O halde, bu türden sanayiler kuruluyor diye emperyalizmin egemenliğinden çıkılmak üzere olduğu, «özerk» bir sanayileşme sürecine girildiği gibi bir sonuç çıkarılamaz. Kaldı ki, bu türden «yatırım malı . ara malı» denen sektörlerin süreç içinde bağımlı ülkelere kaydırılmakta olduğu gözlenen nesnel bir olgudur. Bu, emperyalist işbölümünün bağımlı ülkelere yeni roller yüklediği biçiminde yorumlanmalıdır. Olay, sermayenin güdümünde, kâr maksimizasyonu amacının günümüz koşullarında emperyalist metropoller ve bağımlı ülkeler arasında yeni işbölümleri, yeni uzmanlaşmalar gerektirmesinin bir sonucu olarak değerlendirilmelidir. (13)

Kaldı ki, Stratejinin kesinleşmesinden sonra yayınlanan «Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı Taslağı Özeti»nde, Stratejide 'yatırım malı ve ara malı' diye tanımlanan sektörlerin özünde, buzdolabı, çamaşır makinası, elektrikli cihazlar, binek otoları gibi dayanıklı tüketim malları üretimine yönelik sektörler olduğu açığa çıkmıştır. (14)

Resmi Stratejiye bu konuda yapılan yeni bir eklemeye, «Özel girişimin sanayi yatırımlarına yönelmesi özendirecek, plan amaç ve kurallara uygun sanayi yatırımları yapanlara gerekli güvenceler sağlanacaktır.» denilmiştir. DPT Taslağında sanayileşme konusunda ve diğer konularda «özel kesim»le ilgili tek bir sözcüğe rastlamak mümkün değildir. Bunu, hükümetin «özel kesim»e karşı olması olarak yorumlayabilir miyiz? Kuşkusuz ki hayır. Bu tamamen sosyal demokratların «işverenden arındırılmış işçi cenneti» ütopyasındaki akıl almaz saçmahkla ilgilidir. Hem sınıfların varlığı ve değişmezliği önkabulünden hareket edip, hem de sermaye sınıfını görmemezlikten gelme çelişkisi, hükümete tekeli

sermayece sık sık hatırlanmış ve sonuç olarak, Ecevit'çe kaleme alınan Plan Stratejisi «özel kesim»le başlayan ibarelerle doldurulmuştur.

4. «Teknoloji» konusunda Stratejide ileri sürülenler ise son derece tutarsız ve bilimsel olmaktan uzaktır. Bu konuda şöyle denilmektedir; «Türkiye, dış pazarlarda rekabet olanaklarının ve bütün ekonomik kesimlerde verimliliğin artırılabilmesi için dünyadaki teknolojik gelişmeleri yakından izleyecek... çağdaş ve ileri teknolojilerin seçilmesi, kendi kendini sürdürür ve geliştirir nitelikte olması ve etkin biçimde kullanılması planlanacaktır.» Bununla kalınmamakta, «yatırım malları» üretiminin bile «dünyadaki teknolojik gelişmeleri izlemek ve bu amaca uygun yetişmiş insan gücünün sağlanmasıyla» mümkün olacağı belirtilmektedir.

Bir kere, üretim faaliyetlerinden veriler, dersler çıkararak, bu verilerin sentezinin yapıldığı ve sistematize edildiği herhangi bir kurumun varlığından söz etmek mümkün değildir. Kaldı ki, bu tür faaliyetleri «yakından izleyip» bunlardan çıkarılacak sentez ve verilerin sistematize edilmesiyle elde edilebilecek teorik bilgi, aynı üretim biriminin Türkiye tarafından ve uluslararası tekeli sermayeye rakip olabilecek şekilde ve uluslararası rekabet standartlarına uygun olarak kurulabileceği anlamına gelmez. Teorik ve teknik bilgi bu konuda gerekli ancak yeterli olmaktan uzaktır. İkincisi, teknoloji ithali sözkonusu olduğunda, ithalci ülke seçim yapma olanağına sahip olamamakta, kullanılacak teknoloji çeşitli bağımlılık faktörleriyle birlikte empoze edilmektedir. Örneğin, teknoloji ithal eden ülkeye gereksineceği makina, ham madde vb. girdilerin nereden alı-

nacağı, taşıma işleminin hangi kanallarla yapılacağı ve üretilen ürünün nerelere ihraç edilemeyeceği gibi faktörler önceden empoze edilmektedir. Ve bugün, Türkiye, teknoloji «seçim»ini bu empoze edici koşullardan bağımsız yapabilecek ilişkilere sahip değildir, tersine bu bağımlılık ilişkilerini pekiştirecek bir süreci yaşamaktadır.

5. DPT taslağında; «Ayrıca ulusal savunmamızın gerekleri, dolayısıyla bazı kritik sanayi mallarının yurt içinde üretilmesi amaçlanacak ve desteklenecektir.» denilmekteydi. Ancak gelişmeler, bu işin bu koşullar altında nasıl yapılabileceğini hükümete öğretmiş (!) olacak ki, Ecevit, bu konuda «Resmi Strateji»ye şu eklemelerde bulundu; «Başka ülkelerle, öncelikle üye olduğumuz ortak güvenlik sistemleri içinde işbirliği yaparak veya ortak yapma dayalı olarak savunma sanayimizin gelişmesine çalışılacaktır.» Burada açıkça görüldüğü gibi «öncelikle üye olduğumuz ortak güvenlik sistemleri» NATO, CENTO gibi emperyalist örgütlenmelerdir ve hükümet, bu örgütlere egemen olan ülke tekelilerine ülke içinde silah sanayine yatırım yapmaları için davet çikarmaktadır. Nitekim bu konuda bazı Alman kökenli emperyalist tekellerle girişimler sürdürülmektedir.

6. DPT Strateji taslağında, «özendirme tedbirleri», tekelci sermayeyi memnun kılmaktan uzak bir biçimdeydi; «... şimdiye kadar daha çok yatırımlar genel seviyesini arttırmak amacıyla kullanılmış özendirme tedbirleri, DBKP döneminde daha selektif olarak yatırımcının kararını sektör, altsektör ve mekan bazında etkileyici özellik kazandırılarak uygulanacaktır.» Bu konuda Ecevit'in tekelci sermaye-

nin kuşkularını silici ve «ferahlatıcı» ekleme ve düzeltmeleri ise Resmi Strateji metninde şöyle yer aldı; «Özel girişimciliği gerçekçi kâr oranlarıyla (her ne demekse!), çalışır duruma getiren önlemler alınacaktır. Aşırı kârdan değil, dış ve iç sürümden ve verim artışından kazanç sağlama eğilimi özendirilecektir. Plana uygun çalışan özel girişimlere güvenlik ve istikrar içinde yatırım yapma ve gelişme olanağı sağlanacaktır. Kişilerin ve kurumların artan gelirlerinden gelişmeyi hızlandırmak ve enflasyonu önlemek için gereken bölümlerin üretken yatırımlara yönelmesi özendirilecektir.» Gerçekten de hükümet, bugüne dek sürdürdüğü pratiğiyle, özellikle ihraçta vergi iadesi politikasıyla, sermayeyi memnun kılmıştır. Son olarak çıkartılan 1978 Teşvik Kararnamesinin de 1977 yılı Teşvik Kararnamesinden tekelci sermaye için daha «elverişli» özendiriciler içerdiği görülmektedir.

7. DPT Strateji taslağında, izlenecek ekonomik - politikanın temel araçlarından biri olarak devlet işletmeleri öngörülmekteydi. Buna göre «bu kuruluşlar gerek teknoloji üretiminde, gerek üretimin rasyoneleştirilmesinde odak noktaları olacak... sanayileşmeyi yönlendirecek, yöresel gelişmişlik farklarını azaltmak ve ekonomik büyüme için gerekli kaynakları yaratmakta etkin bir araç olarak kullanılacak, kalkınma sürecinin yükü olmaktan çıkarılarak kalkınmanın bilinçli bir hızlandırıcısı durumuna getirilecektir.» denilmekteydi. Bu saptamalardan hareketle Strateji taslağı «enerji üretim ve dağıtımının kamu eliyle yapılması», «Anayasası'nın 130 cu maddesine uygun bir anlayışla ulusal yararlar doğrultusunda kömür, demir cevheri, fosfat kayası, bor tuzları, manyezit,

krom, bakır, mangenez, radyoaktif minerallerle wolfram üzerindeki tüm hakların kamuya devredilmesini» öngörmekteydi. Ne var ki, bu «devletçi» gelişimler tekelci sermayenin büyük tepkisiyle karşılaştı ve her fırsatta eleştirildi. «karma ekonomi»nin egemen olduğu bir düzende «devletçilik» de ne demek oluyordu?». Bunun üzerine, yukarıda sözü edilen devletçe gerçekleştirilecek girişimlerden Ecevit, kendi yazdığı metinde söz etmeye başladı. Stratejide enerji konusunda, enerji üretim birimlerinin ve enerji bağlantılarının yapımının hızlandırılacağı, enerji üretim birimlerinin Türkiye'de yapımını sağlayıcı sanayilerin geliştirileceği, kendi su ve kömür kaynaklarımızı bu araçlarla en uygun düzeyde değerlendirmeye yatırımlara yöneleneceğinden söz edilmekte, ama enerji üretim ve dağıtımının kamu eliyle yapılmasından hiçbir şekilde söz edilmemekte, bu «niyet» rafa kaldırılmış olmaktadır. Yine yukarıda devletçe işletileceği belirtilen madenlerin sayısı üçe indirilmekte; «önemli linyit kaynaklarıyla demir cevheri ve bor tuzları»nın devletçe işletileceği belirtilmektedir. Bu daralmada özellikle manyezit madenine egemen Manyetiz A.Ş. nin ve volframa egemen Türk Maadin Şirketinin etkilerinden söz etmek mümkün. Bununla beraber, yasada sözü edilen madenlerin devletçe işletilmesini sağlayacak yasanın çıkması bile son derece şüpheli görülmektedir. (15)

8. Yine DPT taslağında üretilen ürünlerin dağıtım sürecinde devlet kuruluşlarına, kooperatifler ve yerel yönetimlere büyük görevler verilmektedir; «Üretici ve tüketici arasında gereksiz kademelerin girmesi ve spekülasyon fiyat hareketleri önlenecektir. Dağıtım aşamasında oluşan rantların üretici

ve tüketiciler lehine giderilmesi için etkili tedbirler alınacaktır. Bu amaçla, üretici, tüketici ve esnaf kooperatiflerinden, bunların arasında geliştirilecek işbirliğinden ve özellikle Belediyelerin olanaklarından yararlanılarak temel malların dağıtımını kamu eliyle gerçekleştirilecektir... Kamu yararının gerektirdiği durumlarda kamu kuruluşları doğrudan ya da dolaylı olarak ticaret alanında belli konularda girişimlerde bulunabilecekler ve ticaret kanallarının iyi işlemini önleyen faktörlerle ilgili düzenleyici önlemler alacaklardır.» Dağılım süresinde öngörülen bu girişimler yine sermayenin büyük tepkisiyle karşılaşmış ve «ticaretin devletleştirilmek istendiği» yaygınları sık sık tekrarlanmıştır. Bunun üzerine Resmi Stratejide yer alan birçok önemli nokta çıkarılmış ve oldukça genel ifadelerle sermayenin kuşkularını gidermeye gayret gösterilmiştir; «Temel maddelerin dağıtımında, satışta ve girdilerin sağlanmasında fiyatların gerçekçi (!) bir düzeyde tutucu önlemler alınacaktır. Bu alanda kamu kuruluşlarıyla yerel yönetimlerin düzenleme olanakları ve denetim etkinlikleri ve kooperatiflerin işlevleri arttırılacaktır.»

9. Sözü edilmesi gereken oldukça önemli bir nokta da DPT taslağında «Bankacılık ve Sigortacılık» üzerine yapılmış olan saptamalar ve önerilen çözümlerle ilgili. Bu konuda DPT strateji taslağı şu saptamayı yapmakta idi; «Mevcut banka ve kredi düzeni küçük işletmelerin büyük işletmelere ve araçlara bağımlılığını arttırıcı yönde işlemektedir. Kredi sisteminin bozukluğu yüksek kredi maliyetlerinin temel nedenlerinden biridir. Bankalar sisteminin büyük sınırlı kuruluşlarla organik ilişkileri kaynak dağılımını ve kredilerin yönlendi-

rilmesini temelden değiştirmekte, ekonomik kararların çok az sayıda kişinin tekelinde bulunmasına ve ekonomik gücün merkezileşmesine yol açmaktadır. Böyle bir oluşum, ekonomik gelişme hedeflerini sapırtıcı olduğu kadar topluma özenen demokratikleşme sürecine aykırıdır.» Yapılan bu çok önemli saptamalara «çözüm» olarak taslakta önerilenler ise şöyleydi; «Banka kaynaklarından daha geniş kitlelerin yararlandırılması ve banka sistemi ve sermayesi üzerindeki kamu denetiminin artırılmasını sağlayacak yasal düzenlemeler yapılacaktır. Banka sisteminin daha etkin çalışması ve böylelikle kredi maliyetini arttırıcı olumsuz etkilerin giderilmesi sağlanacaktır. Kamu kesiminin bankacılık ve sigortacılık faaliyetleri geliştirilecek, reasurans, devlet tekeline alınacaktır... Kamu kesimi sigorta işlemleri kamu sigorta kuruluşlarına yaptırılacaktır.» DPT taslağında yer alan bu çok önemli paragraflar Ecevit'in yazdığı Resmi Strateji'de tamamen çıkarılmış ve bu konuda tek bir sözcüğe bile yer verilmemiştir.

10. Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET), yabancı sermaye ve uluslararası ekonomik ilişkiler konusunda DPT taslağında genellikle «korumacı» bir politika sözkonusu iken, Ecevit'in bu konuda yaptığı değişikliklerle emperyalist tekel ve kuruluşlara bağımlılık ilişkilerini daha da çok pekiştirici ve sömürü olanaklarını arttırıcı öğeler hakim kılınmıştır. DPT taslağında: «Türkiye - AET ilişkilerine Türkiye'nin sanayileşme ve dış ekonomik politikaları ile çelişmeyen, uluslararası ekonomik gelişmelere ters düşmeyen ve ödemeler dengesi politikalarında hareket serbestliğini kısıtlamayan bir biçim verilecektir.» denirken Ecevit; «AET ile ilişkilerimizin

ekonomik ve teknolojik gelişmemi-ze, dış ödemeler ve işsizlik sorunlarımızın çözümüne daha çok katkıda bulunacak biçimde düzenlenmesine önem verilecektir. Topluluk ülkelerince sanayi ürünlerimizin almına sınırlamalar konulmasını önlemeye ve tarımsal ürünlerin almında Türkiye'ye tanınan ödüllerin ortak üye olmayanlara tanınanlardan daha yüksek olması güvence altına alınmaya çalışılacaktır.» demektedir. Stratejideki bu saptamaya bağlı olarak, AET'ye Türkiye kendisi için belirli bir «bağışıklık» (muafiyet) dönemi tanınmasını önerecektir. Tanınması istenen bağışıklık döneminin süresinin Dördüncü Plan yıllarını kapsayacak biçimde olacağı ifade edilmektedir. Bu «bağışıklık dönemi»nde Türkiye'nin sanayi ürünlerindeki miktar kısıtlamaları ile gümrük yükümlülüklerinin ertelenmesi söz konusu olacaktır. Türkiye'nin görüşüne göre, bu dönemde AET'nin Türkiye'ye olan yükümlülükleri ise sürmelidir. Böylece, Türkiye AET'nin özellikle tekstil konusunda koruma hükümlerine başvurmasını önlemeye çalışmaktadır. Açıkça görüldüğü gibi, hükümetin bu tek taraflı «muafiyet» talebi oldukça safiyane bir taleptir. AET yetkililerinin bu talebi ancak 'karşılıklı askıya almak' biçiminde kabul edebilecekleri bildirilmektedir. Ayrıca Strateji taslağında «sanayi ürünlerinin almına sınırlamalar konulmasını önlemek...»ten söz edilirken, Fransa ve İngiltere Türkiye'nin tekstil ihracının durdurulmasını istemiş ve ihracatını durdurulmaması halinde tek taraflı bir şekilde ihracatı kısıtlayacaklarını bir «ultimatom»la Türk Hükümeti'ne bildirmişlerdir. Türk hükümeti ise böyle bir kısıtlamaya gidilmeyeceğini bildirmiştir. Çünkü tekstil ürünlerinin Türkiye ihracatının % 20'sini

oluşturduğu anımsanacak olursa bu türden bir sınırlamanın Türkiye'nin ödemeler dengesini olumsuz yönde etkileyeceği kesindir. Sonuç olarak, sorunun iletildiği AET Komisyonu Türkiye'nin tekstil ihracatını sınırlama kararını almıştır. Bu karar daha sonra değiştirilmiş ve yalnızca İngiltere'ye olan ihracat yasaklanmıştır. Bu tür kararların Türkiye ihracatında önemli sorunlar ortaya çıkarabileceği söylenebilir. Açıktır ki, bugünkü hükümet emperyalizmin bu türden sınırlamalara karşı koyabilecek hiçbir olanağa sahip değildir.

Yine yabancı sermaye konusunda DPT taslağında; «Yabancı sermaye, tasarruf açıklarına karşı yararlanılabilecek bir kaynak olarak kabul edilecektir. Yabancı sermayeden yerli sermayeye dış pazarlarda rekabet gücü sağlayacak büyük ölçek ve ileri teknoloji beklenmektedir» denilmektedir. Ancak Ecevit, bu konuyu tekelci sermayeyi daha memnun kılıcı ve rahatlatıcı ilavelerle yeniden ele aldı; «Dış satıma yönelik yatırımlar ve yabancı sermaye ortaklıkları için özel kolaylıklar sağlanacaktır.

— Teknolojik gelişmemize ve dış satımımızın artmasına olanak sağlayıcı alanlarda yabancı sermayenin, plan amaç ve kurallarına ve ulusal yarara uygun sanayi yatırımlarına katkısı özendirilecektir.

— Ürünlerini dışarıya özellikle, bölge ülkelerine satma olanağı bulunan sanayilerin gerektiğinde yurdumuzda kurulmasını hızlandırmak için ulusal yarara uygun koşullarda dış kredi, yabancı sermaye ve teknoloji katkısının gelişmesi özendirilecektir.

— Topluluk ülkelerindeki işçilerimizin Türkiye'de girişecekleri ortak yatırımlara bu ülkelerin katkısı sağlanmaya çalışılacaktır.

— Turizmin ve turistik altyapılarının geliştirilmesi için uluslararası işbirliğinin genişletme ve yabancı sermayeden yararlanma olanakları aranacaktır.

— Dış krediler ve yabancı sermaye ve teknoloji en uygun koşullarla değişik ülkelerden sağlanacaktır.

— Gelişmiş ülkelerle ve bölge ülkeleriyle birlikte tüm bölgelerin gereksinmelerine uygun ve tüm bölge uluslarının kalkınmasına katkıda bulunucu büyük boyutlu sanayilerin kurulmasını özendirici olanaklar hazırlanacaktır.»

Yabancı sermayenin ileri teknoloji getireceği, istihdam olanakları yaratacağı ve ödemeler dengesine olumlu katkılarda bulunacağı 1950'lerden buyana hep ileri sürülmüştür. Ne var ki, 1954 yılında çıkarılan 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu'nun dünyanın en «liberal» yabancı sermaye yasası olduğu bizzat sermaye çevrelerinde çeşitli vesilelerle dile getirilmiştir. Yabancı sermayenin bugüne dek ileri teknoloji getirmediği, işsizlik sorununa çözüm bulucu katkılarda bulunmadığı, ihracata yönelme yerine iç pazara dönük bir üretimi yeğlediği, kredi ve teşvik olanaklarından en geniş biçimde yararlandığı bugün burjuva ideologları ve tekelci sermaye sözcülerince dile getirilebilmektedir. (16). Yeni hükümet ile birlikte, nitel herhangi bir dönüşümün sözkonusu olmadığı gözönüne alınırsa, eskisinden daha istekli ve özendirici koşullarda yabancı sermayeye hükümetçe çıkarılan davet, aynı sorunları yeniden üretip, daha ileri boylara ulaştıracaktır denilebilir.

Strateji metninin «Toplumsal Amaçlara Yönelik Araçlar» bölümünde ise;

«— Kişiler arasında gelir dağılımını iyileştirmek amacıyla

— Toplum kesimleri arasında gelir dağılımını iyileştirmek amacıyla

— Bölgeler ve yöreler arasında gelir dağılımını iyileştirmek amacıyla

— Gelir - fiyat ilişkisini sağlamak üzere

— Gelir bölüşümünü iyileştirmek amacıyla :»

diye başlayan başlıklar altında birbirleriyle tutarsız ve hangi mali araçlarla karşılanacağından söz edilmeyen birtakım «önlemler» den söz edilmektedir. Örneğin, «Vergi yükümlülüğündeki denge-sizlikleri giderici önlemler geliştirip etkinleştirilecektir» denirken emekçi sınıf ve tabakaları daha da güç koşullar altına sokacak bir vergi yasa tasarısını (17) çıkarmak üzere Meclis olağan-üstü toplantıya çağrılmaktadır. Hükümet, kapitalist toplumun görünürdeki eşitsizliklerine —gelir dağılımı— karşı çıkıyormuş gibi görünmek, diğer yandan bu sonucu doğuran yapıyı yeniden onarmakla kendi kendine çelişkiye düşmektedir.

Sözü edilmesi gereken bir diğer nokta da Stratejideki «demokratikleşme» anlayışıdır. Bu ideolojik ögeye de kısaca değinerek yazımızı noktalayalım; Stratejide, «Demokrasinin gereği olan katılımı, yetki ve sorumluluk dağılımını yaygınlaştırıp etkinleştiren, hızlı ve sağlıklı gelişme gereksinimlerine uygun bir toplum yapısı ve kamu yönetimi oluşturmak üzere :

— Kalkınma Planının ve Programların hazırlanışında ve uygulanışında ekonomik ve toplumsal politikaların oluşturulmasında, başta çalışanlar olmak üzere, toplumun değişik kesimlerine danışılacaktır.

— Kamu kesiminde işçiler yönetimi ve sorumluluğa etkin biçimde katılacaklardır.»

denilmektedir. Hemen belirtelim ki, bir ideolojik öge her sınıfın kendi dünya görüşünü, kendi hedef ve özlendirmelerini dile getirdiği sınıf söylemleri (discourse) içinde farklı biçimde eklenir ve bu söylemler içinde farklı anlamlara bürünür. «Demokratikleşme» ideolojik

ögesinin de burjuva ideolojisi içinde eklenmesi bu ideolojik ögeye, «onay alma», «görüş alma» anlamlarını kazandırır. Buna göre «seçilmiş» elit, saptadığı politikasını uygulamaya koymada zorluk çekmemek üzere «seçen» yığın onayını almak, hatta saptadığı politikaları onlara savurdurtmak amacını güder. Bu amaca yönelik girişimlerini de «demokratikleşme» olarak lanse eder.

Örneğin, Plan taslağını tartışmak üzere çeşitli sınıf ve tabakaları temsil eden kuruluşlara «Planı tanıtmak ve görüşlerini almak» üzere toplantılar düzenlenmiştir. Hükümet bu girişimiyle, şimdiye kadar planların hazırlanmasında sözkonusu olmayan bir işe giriştiğini, «demokratik» davrandığını ileri sürmektedir. Bir kere, Planın en genel hatlarını belirleyen Strateji saptanıp Resmi Gazetede yayımlandıktan sonra böyle bir işe girilmektedir. Açıktır ki, Plan, Stratejide genel çerçevesi belirlenen hedefler doğrultusunda hazırlanacaktır. Bu hedefler ise oldukça dar bir elit tabakaca, Bakanlar Kurulunca, saptanmıştır. Hatta bu karar odağı tek bir kişiye, Stratejiyi yazan Başbakanı kadar daraltılmıştır. Bu durumda, «ekonomik ve toplumsal politikaların oluşturulmasında başta çalışanlar olmak üzere toplumun değişik kesimlerine danışılacağı» nasıl ileriye sürülebilir? Özetle, burjuva ideolojisine eklenmiş «demokratikleşme» ideolojik ögesi, «onay alma, danışma» anlamlarını içerir. İşçi sınıfı ideolojisi içinde ise «demokratikleşme», «danışma» değil toplumsal faaliyetlerin yönlendirilmesine ilişkin eylemlerin oluşturulmasına «aktif ve doğrudan katılım» demektir. Marksistler böyle bir demokratikleşme hedefiyle mücadelelerini sürdürürler. Onlar için zaten burjuva parlamentarizminin kurumları, örgütlenme biçimleri, demokratikleşmeyi sağlamak için son derece elverişsizdir. Bu nedenle onlar bu türden kurumları elde tutup kullanmak yerine, bu ku-

rumları aşağıdan yukarıya parçalayıp, yerine gerçek bir demokrasinin sağlanabilmesine uygun kurumları geçirmeyi hedeflerler.

SONUÇ

Özetlemek gerekirse, hükümetin «düzeni onarmak» gibi bir misyonla karşı karşıya olduğu ve bu misyonunu Dördüncü Beş Yıllık Planın geçerli olacağı sürede de yerine getirmesi gerektiği, saptanan Stratejiyle kendisine, egemen güçlerce, onaylatılmıştır. Hükümetin bir taraftan ekonomik darboğazlar karşısında egemen sınıfların bunalımına «çözüm» bulmak üzere başvuracağı yollar, bir taraftan da faşist terör karşısındaki tutarsız tavrı onu daha da sağa kaymaya zorlayacaktır. CHP ağırlıklı hükümetin bu durumundan en çok yararlanmaya çalışan, uyguladıkları terör ve demagoji yöntemleriyle faşistler olabilir. Devrimciler ise yaşadığımız konjonktürün yüklemisi olduğu asıl politik hedeflerinden sapmaksızın, CHP'yi teşhir edip, halk yı-

ğınlarını faşizme karşı etkin bir mücadelenin saflarına çekerek marksist politik hedefin asli öğelerini, mevcut toplum içinde gerçekleştirme doğrultusunda mücadelelerini yoğunlaştırmalıdır. Tarihin hep burjuvazinin kötü yanından aktığını bugün burjuvazi de yadsımamaktadır : «Her geçen gün aleyhimize işlemektedir. Her şeyden önce, yurt içinde devletin hükümlerini hakimler olarak, devlet ve rejim aleyhtarları faaliyetlerin ve tedhiş hareketlerinin önlenerek, asayiş ve huzurun temini ve ekonomik konularda cesaretle gerekli tedbirlerin alınması ve bu meyanda yurt kalkınmasında en etkin unsur olan özel kesimin lâıyk olduğu önemde devreye sokulmasını beklemekteyiz.» (18) Tarih burjuvazinin hep kötü yanından akmaktadır. Doğru. Ne var ki, burjuvazinin bu «kötü kader»i proletarya için «güneşli günlerin müjdesi» olamaz. Çünkü burjuvazi için her kötü şeyin proletarya için iyi olduğu gibi mekanik bir anlayış Marksizm dışı bir anlayıştır. Proletarya, tarihi kendisi için iyi akıttımanın mücadelesini vermek zorundadır.

NOTLAR

- (1) Engels, J. Bloch'a Mektup - 1890; Marksist Felsefe Yazıları içinde, Bilim Yay., 1976, İst., S. 275
- (2) K. Marx, F. Engels, Gotha, Erfurt Programının Eleştirisi, Sol Yay., İkinci Baskı, 1976, Ankara, S. 32
- (3) «Sosyal Demokrasi ve Halkçılık» ile ilgili metinler için bkz :
 - Doğu Ergil, «Halkçılık», Birlik Dergisi, Sayı 12, Şubat 1976
 - Sevan Nişanyan, «Halkçılık ile Sosyalizm Arasındaki Fark», Türkiye Demokratik Öğrenciler Derneği (ABD) Bülteni, Mayıs 1978
- (4) 25 Ağustos, Dünya
- (5) 14 Ağustos, Milliyet
- (6) 16 Ağustos, Cumhuriyet
- (7) 16 Ağustos, Cumhuriyet
- (8) 21 Ağustos, Milliyet
- (9) 29 Temmuz, Hürriyet
- (10) 17 Ağustos, Hürriyet
- (11) K. Marx, F. Engels, a.g.e., S. 38
- (12) Toprak ve Tarım Reformu ile ilgili hazırlanan yeni yasa tasarısı ile ilgili görüşler için bkz. Harita ve Kadastro Mühendisleri Bülteni, Sayı 3-4, 7 Ağustos 1978

- (13) Bu konuda Nora Şeni'nin **Emperyalist Sistemde «Kontrol Sanayi» ve Ereğli Demir - Çelik** adlı Birlikim Yayınlarından çıkan kitabı önerilebilir.
- (14) DPT, **Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı Taslağı - ÖZET**, Ağustos 1978, Ankara, S. 55
- (15) Bu konudaki analizimiz için bkz. **TİB Aylık Bülteni, «Devletçe İşletilecek Madenler Hakkında Kanun Tasarısı», Sayı 47 ve «Bor Tuzları ve Devlet Üzerine», Sayı 49**
- (16) Bu konuda son olarak İstanbul Ticaret Odasınınca Yapılan **«Yabancı Sermaye Anketi»**nin ortaya çıkardığı sonuçlar oldukça açıktır.
- (17) Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. **«Vergi Yasası Düzenlemeleri Üzerine», TİB Aylık Bülteni, Sayı 48**
- (18) 29 Temmuz, **Hürriyet**

MEVCUT EĞİTİM DİZİLERİ

- No. : 10 Ekonomik Demokratik Mücadele
No. : 11 Toplu Sözleşmeler
No. : 12 Enerji Sorunu ve Devlet (Çıkacak)

TÜRKİYE İŞÇİ SINIFI ve MÜCADELELERİ TARİHİ 336 Sayfa 20,— TL.

— Bugün işçi sınıfının ekonomik - demokratik mücadelesi hangi düzeydedir? / Hangi mirasları devralarak bugünkü düzeye gelmiştir? / Ne zamanlar, nerelerde, ne tür eylemler olmuştur? / Politik, ideolojik, Ekonomik - demokratik mücadele / Çalışma ve Yaşama koşulları / Ücretler / Yasalar / Örgütlenme / Sözleşmeler / geçmişten 1923'e kadar / 1923 - 1946 dönemi / 1946 - 1964 dönemi / 1963 - 1971 dönemi / 1971 yılından günümüze kadar.

DÜZELTME

TİB Aylık Bülteni, Sayı : 50, Ağustos 1978, Yönetime Katılma Özel Sayısı

Sayfa	Sütun	Satır	Yanlış	Doğru	Eksik
3	2	22	vücutlarımı	vücutlarımmın	
5	1	41	gejici	geçici	
5	1	41	gönüllü	gönüllü	
6	1	7	geçiremediğ	geçiremediği	
6	2	6	yetkinin	yetkinin	
10	2	46	eşgüdüm enmesi	eşgüdümlemesi	
11	1	28	yanlıbca	yalnızca	
11	2	7	nenel	nesnel	
12	2	30	hazlanmasına	hızlanmasına	
12	2	31	yöneticiin	yöneticinin	
14	1	18	«yumuşak»lğın	«yumuşak»lğım	
20	1	22	1.815	1.215	
22	1	10	gögre	göre	
22	2	15	TİS Ecevit'ce feshedildi	Uyuşmazlık	
23	1	13			(yan ödeme) ler
23	2	6	örgütü	örgütün	
24	1	7	olmak	almak	
28	2	13	giterecek	getirecek	
30	2	11	ilişkisiin	ilişkisinin	
33	1	3			«(diye)
33	1	26			yönetici işçilik (modeli)
38	1	24	yatırım	yaptırım	
47	1	10			demektir (»)

Ayrıca, 8. sayfa 1. sütünde 25 ve 49. satırlar arası ve 2. sütünde 1 ve 10. satırlar arası, Mimarlık Dergisi 76/3 sayısında yer alan «Kapitalist İşbölümü ve Mimarlar», (A. Artun, S. Kozacıoğlu) yazısından doğrudan aktarılmıştır. Yazının hazırlanmasında kullanılan notlardaki düzensizliğin neden olduğu bu eksikliği düzeltir, özür dileriz.

DOLAR — TÜRK LİRASI — SDR

Ağustos ayının ikinci yarısında Türk Lirasının dış değerinin ABD Doları tarafından belirlenmesi sisteminde vazgeçilip SDR'ye bağlanacağına ilişkin haberler yayımlandı. Türkiye'nin önde gelen (!) iktisatçıları, bankacıları, sermaye örgütlerinin sözcüleri her konuda yaptıkları gibi bu konuda da görüşlerini açıkladılar ve hemen hemen görüşbirliği içinde bu «önemli» girişimin «olumlu» ve «gerçekçi» olduğu noktasında birleştiler. Hatta, Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası'nın ortaklaşa yayın organı olan **Finance and Development** adlı dergide yayınlanan döviz kuru sistemi seçimine ilişkin bir yazının çevirisinden oluşan bir «derinliğine inceleme»de sözkonusu olay «son otuzdört yılın en önemli kambiyo kararı» olarak nitelendirildi. (1). Maliye Bakanlığının bu konuda hazırladığı kararname taslağı Bakanlar Kurulu'nda görüşüldü, ancak herhangi bir karar alınmadı. Bir hafta boyunca basında yoğun bir biçimde yansıtılan tartışmalar, Bakanlar Kurulu'nun bu konuyu yeniden ele alacağı belirsiz bir tarihe kadar sona erdi, konu şimdilik kapandı. Bu yazıda, yakın bir gelecekte yeniden gündeme gelmesi beklenen Türk Lirasının SDR'ye bağlanması konusunu elden geldiğince basit bir anlatımla açıklamak, bu tür bir girişimden beklenen görünen ve gerçek yararların neler olabileceğini incelemek amaçlanmaktadır.

SDR, Uluslararası Para Fonu (IMF) bünyesinde yaratılan ve **Özel Çekme Hakları** olarak türkçeleştirebileceğimiz bir mekanizmanın İngilizce sözcüklerinin (**Special Drawing Rights**) baş harflerini simgelemektedir. 1969 yılında işletilmeye başlanan bu mekanizmanın işlevini anlayabilmek için uluslararası parasal sistemdeki geliş-

melere kısaca da olsa değinmek zorunlu olmaktadır. (2).

İkinci Dünya Savaşı soniasının uluslararası para sisteminin temeli 1944 yılında savaştan galip çıkan ülkelerin imzaladıkları bir anlaşmayla atıldı ve bu sistemin aksamadan yürütmesini sağlamak için gerekli olan denetim işlevini yerine getirmek üzere de IMF kuruldu. Anlaşmanın imzalandığı ABD'deki kasabının adından esinlenilerek «Bretton Woods Sistemi» olarak anılan bu düzenlemenin temeli ulusal paraların serbestçe birbirlerine çevrilebilmesini (konvertibilitayı) sağlamak ve paraların birbirlerine karşı değerlerinin değişmesini önlemektir. Ülkeler arasında ticaretin gelişmesi ve bunun sermayeler arası çatışmalar yüzünden sekteye uğramadan gerçekleştirilebilmesi için, yeni parasal sistemin bu öğeleri içermesi gerekiyordu. Paraların konvertibl olması ülkeler arasında mal ve hizmet alışverişi yapmak, sermaye ve kâr transferlerini gerçekleştirmek için zorunluymuştu. Ülke paralarının birbirlerine karşı değerlerinin değiştirilememesi (sabit kur sistemi) ise dünya ticaretinin, para değerinin rekabetçi bir biçimde düşürülmesi (devalüasyon) yoluyla bunalmı içinde girmemesi, çıkar çatışmalarının dünya kapitalist sistemine zarar vermemesi için gerekliydi. Her ülke parasının değerini sabit tutacak, ancak IMF'nin izniyle devalüasyon yapabilecekti.

Ana öğeleri bu olan sistemde, öngörülen mekanizmanın işlemesi, sisteme dahil ülkelerin tümünün kabul ederek kullanacakları, uluslararası geçerliliği olan bir para birimine gerek gösteriyordu. «Rezerv para» olarak adlandırılan bu birim ise ABD Doları idi.

Savaşın emperyalist - kapitalist sistemin en güçlü ülkesi olarak çıkan ABD'nin parası, savaş sonrası uluslararası para sisteminin temel direği oldu. Bu anlamda, Bretton Woods sisteminin savaş sonrasındaki uluslararası güç dengesini yansıttığı söylenebilir. Savaşın önce uluslararası rezerv işlevini altın yüklenmişken parasal genişleme ve dolayısıyla dünya ticareti, bir ölçüde altın üretimi ile sınırlıydı. Savaş sonrası düzeninde altının fiyatı Dolarla saptanıp Dolar uluslararası rezerv para haline gelince ABD'nin emperyalist gelişiminin hızlanması için önemli bir ayrıcalık sağlanmış oldu. Bretton Woods anlaşmasıyla 1 ons altın=35 Dolar kuru üzerinden doların altına çevrilebilirliğini garanti etmiş olan ABD, altın stoklarının çok üzerinde Doları, yalnızca kağıt ve mürekkep giderleriyle «üreterek» dünya piyasalarına sürüyor, böylece dünyadaki ve özellikle Avrupa'daki yatırımlarını, askeri harcamalarını, dünyanın çeşitli yerlerinde geribraktırlmış ülke halklarına karşı giriştiği savaşları eski sistemde yapabildiğinden çok daha büyük hacimde ve hızla gerçekleştirebiliyordu.

Uluslararası rezerv para işlevinin sonucu olarak ABD Dolarının ülke sınırları dışındaki miktarının çok fazla büyümesi, zaman içinde diğer emperyalist - kapitalist ülkelerin giderek güçlenmesiyle bir sorun haline gelmeye başladı. Sistemde güçlenen diğer odaklar, Doların dünya parası olarak somutlanan egemenliğine karşı çıkmaya başladılar. Kuramsal olarak var olan Doların altına çevrilebilirliği ilkesinin gerçekte de var olduğu konusunda kuşku doğdu, bu kuşku giderek yayılmasıyla Dolara olan uluslararası güven sarsılmaya başladı. Fransa'nın başını çektiği bu gelişme, ABD'den Dolar karşılığında altın talep etmeye kadar gitti. Gerçekte, bu gelişmelerin kaynağında kapitalist eşitsiz gelişme yasası uyarınca dünya emperyalist - ka-

pitalist sistemindeki güç dengesinin değişmesi yatmaktadır. Yeni güç dengesi ABD'nin koşulsuz egemenliğine dayanan mevcut parasal sistemle çelişir duruma geldiğinden sistem bunalıma girdi, yeni uluslararası düzenlemeler getirilmesi gereği doğdu. İşte SDR, bu yeni güç dengesine uyarlı bir uluslararası rezerv birimi olması amacıyla ortaya çıktı. Büyük bir «zeka ürünü» olarak yaratılan sistem, emperyalist - kapitalist güç odakları arasında belirli bir denge sağlayarak çatışmanın muhtemel zararlarını gidermeyi amaçlıyordu. Bu sistemle, IMF her ülkeye örgütteki kotaları oranında SDR tahsis ediyor, uluslararası ödemelerin ülke paraları yerine giderek SDR ile yapılması amaçlanıyordu. Böylece, bir yandan ABD'den Dolar karşılığı altın çıkması önlenmiş oluyor, diğer yandan uluslararası rezerv parası olarak Doların yanısıra yeni bir birim yaratılmış oluyordu. 1969'da uygulanmaya başlanan SDR mekanizmasının, Ağustos 1971'de ABD'nin Doların altına çevrilebilirliğini resmen kaldırmasından sonra uluslararası rezerv para olarak önemi daha da arttı. 1973 yılında petrol fiyatlarının yaklaşık dört kat arttırılmasından sonra ise SDR'nin uluslararası likiditeyi sağlayacak bir kredi mekanizması olma işlevi ön plana geçti.

Özetle, SDR emperyalist - kapitalist sistemin yeni güçler dengesinin koşulları içinde, sistemdeki çatışmaları asgariye indirerek düzenli bir işleyişi sağlamak için yaratılan bir mekanizmadır. Uluslararası rezerv para ve likidite gereksinmelerini SDR'nin yardımıyla karşılamak da IMF'nin görevidir. IMF'nin bu görevini (!) geribraktırlmış ülkelerin bağımlılık ilişkilerinden kaynaklanan dış ödeme sorunlarını çözmede ne denli canla başla (!) yerine getirdiğine içinde yaşadığımız dönemde ülkemizde de tamk olmaktadır.

Temel işlevlerini bu biçimde özet-

lemeye çalıştığımız SDR, bir yan işlev olarak da bazı ülke paralarının dış değerinin belirlenmesinde kullanılan, paraların bağlandığı bir birim olma görevi yapmaktadır. 1971'de çöken Bretton Woods sistemini bazı değişikliklerle sürdürme çabaları sonuçsuz kalmış, Mart 1973'den bu yana gelişmiş kapitalist ülkeler paralarını dalgalanmaya bırakmıştır. Bunun anlamı, söz konusu paraların dış değerinin uluslararası piyasalarda arz - talep tarafından belirlenmesidir. Böylece, 1944'den 1973'e kadar işleyen sabit kur sisteminin yerine hem sabit kur, hem de dalgalanan kurların geçerli olduğu yeni bir sistem oluşmuştur. Dalgalı kur sisteminde paralar ya bağımsız olarak dalgalanmakta, ya da Avrupa'da bazı kapitalist ülke paralarında olduğu gibi birlikte dalgalanmaktadır (Avrupa Para Yılı Sistemi). Sabit kur sisteminde ise paralar ya ABD Doları, İngiliz Sterlini, Fransız Frankı gibi güçlü paralara bağlı olmakta, ya da SDR gibi çeşitli paralardan oluşan bir «sepet»e bağlanmaktadır.

Günümüzde yürürlükte olan bu genel çerçevede içinde Türk Lirasının Dolarla bağının kopartılıp SDR'ye bağlanması girişimi ne anlama gelmektedir? Bu tür bir önleme niçin gerek duyulmaktadır?

Bu soruların yanıtları, basın organlarına yansıdığına göre resmi ve akademik çevrelerce şöyle bir akıl yürütmeyle verilmektedir: Türk Lirasının dış değerinin bağlı olduğu Dolar, uluslararası piyasalardaki dalgalanma sürecinde diğer paralar karşısında değer kaybedince Türk Lirasının değeri de düşmektedir. Türk Lirası - Dolar arasındaki resmi kur, uluslararası piyasalardaki değişimin tersine sabit kaldığında çapraz kurlarda ortaya çıkan farklılık T.C. Merkez Bankasındaki döviz rezervinin Dolar gibi zayıf paralardan oluşmasına yol açmaktadır. Yani, dünya para borsalarında Doların

değer yitirmesine karşın Türkiye'de uygulanan kur değişmediğinden, değer kazanan paraları yurtdışında Dolara çevirerek Türkiye'ye getirmek, sahipleri için kârlı olmakta, Türkiye'nin döviz rezervlerinde ağırlık uluslararası ödeme gücü zayıflamış olan Dolara kaymaktadır. Türk Lirasının SDR'ye bağlanması halinde bu sakıncalar giderilmiş olacak, Türk Lirasının dış değeri günü gününe izlenerek çapraz kur farklılıklarına yol açılmayacaktır. (3)

Bu önermenin geçerliliğini incelemeyen önce, emperyalist - kapitalist sistem içinde sabit kur sisteminin izlenen ülkelerde paraların dış değerini belirleyen öğeleri hatırlatmak yararlı olacaktır. Söz konusu ülkelerin paralarındaki değer değişmelerinin başlıca iki nedeni vardır. Birincisi, ülkelerdeki enflasyon oranının sistemdeki diğer ülkelerdeki enflasyon oranlarından gösterdiği farklılıktır. Bir ülkedeki enflasyon oranı ticari ilişki içinde bulunan ülkelerdeki enflasyon oranlarından daha yüksek olduğu takdirde o ülkenin ihraç malları mevcut döviz kuru üzerinden hesaplandığında dünya fiyatlarından daha yüksek olacağından satılamaz hale gelecek, bunun yanı sıra ithal malları görece olarak ucuzlayacaktır. Bu durumda, söz konusu ülkenin parasının değerini resmen düşürmesi, yani devalüasyon yapması, sistem içindeki ticari ilişkilerini sürdürebilmesi için zorunlu olmaktadır. İkinci neden ise, ülke parasının dış değerinin bağlandığı para birimindeki değişmelerdir. Diğer bir deyişle, ülke parasının bağlandığı para birimi değer kaybettiğinde, bu değer düşüşü ülke parasına da aynen yansımaktadır.

Getirilmesi önerilen SDR'ye bağlanma sistemini savunurken ileri sürülen akıl yürütme işte bu ikinci nedene dayanmaktadır. «Dolar değer kaybettiği için Türk Lirası da değer kaybetmektedir. SDR'ye bağlanırsa Türk parasının dış değeri istikrar

kazanır» şeklinde özetleyebileceğimiz bu akıl yürütmede unutulmuş, ya da gizlenmeye çalışılan olgu, Türk Lirasının dış değerini belirleyen esas öğenin yukarıda saydığımız birinci neden olduğu, yani Türkiye'deki enflasyon oranının dünya ortalamalarından çok yüksek olduğu gerçektir.

SDR'ye bağlanıldığı takdirde dünya döviz piyasalarındaki gelişmelere hızla uyulabileceği, zaman yitirmeden yeni kurların uygulanabileceği, böylece çapraz kurlardaki farklılıklara meydan verilmeyeceği savları da gerçek dışıdır. Sayılan bu yararlar, önerilen SDR sisteminin getirdiği özel olanaklar değildir. Dünya para piyasalarındaki değişiklikleri günününine izleyerek çapraz kur farklılıklarını gidermek, halen uygulanmakta olan Dolara bağlı sistemde de yapılabilir. Tüm ülkelerin merkez bankaları, borsacıları, büyük şirketleri, bankaları ve hatta İstanbul Tahtakale piyasasındaki döviz karaborsacıları gibi çapraz kurları ayarlamaya yetkili olan T.C. Merkez Bankası da belli başlı kapitalist ülkelerdeki döviz borsası merkezlerindeki para değeri değişmelerini günü gününe, hatta saati saatine izlemek durumundadır. Bunu yapabilmek için basit bir teleks cihazına sahip olmak yeterlidir. Merkez Bankasının bu olanağa sahip olmadığı düşünülemeyeceğine göre halen uygulanan sistemde çapraz kurlardaki zorunlu değişiklikleri geciktirmekten ortaya çıkan zararlara mevcut sistemin yol açtığını öne sürmek ve SDR'ye bağlanmanın gerekli hızı sağlayacağını iddia etmek anlamsızdır. Önerilen SDR'ye bağlanma sisteminde döviz kurlarındaki değişimleri hızla uygulamayı garanti eden hiçbir mekanizma yoktur.

Yukarıda da değinildiği gibi, Türk Lirasının değer kaybetmesine yol açan ana etken, bağlı olunan Dolardaki değer kayıpları değil, ülkedeki enflasyonun ulaştığı korkunç boyuttur. Türk

Lirası SDR'ye bağlandığı takdirde enflasyon nedeniyle meydana gelen değer kayıpları son bulmayacaktır. Nasıl şu andaki sistemde enflasyon nedeniyle oluşan değer kayıpları Türk lirası - Dolar kurunda değişiklik yapılarak yani devalüasyon yapılarak sonuçlanıyorsa, önerilen sistemde aynı olgu Türk Lirası SDR karşısında devalüe edilerek, yani Türk Lirası - SDR kuru değiştirilerek ortaya çıkacaktır. Bu anlamda yeni sistemin Türk lirasının değerinde istikrar sağlayacağını öne sürmek gerçek dışı olmaktadır.

Önerilen yeni döviz kuru sisteminin halen uygulanmakta olan sistemden pek farklı olmadığı SDR'nin bileşimi incelendiğinde de ortaya çıkmaktadır. Yukarıda sözü edildiği gibi SDR'nin değeri, çeşitli ülkelerin paralarından oluşan bir «sepet»de paraların ağırlıklarına göre oluşmaktadır. Bu «sepet»e giren paralar, dünya ticareti içinde % 1'den büyük payı olan ülkeler arasından IMF tarafından seçilmektedir. SDR'nin bileşimindeki 16 paranın ağırlıkları aşağıda görülmektedir.

SDR'nin Bileşimi

Para Cinsi	Yüzde
ABD Doları	33
Batı Alman Markı	12,5
Japon Yeni	7,5
Fransız Frangı	7,5
İngiliz Sterlini	7,5
İtalyan Lireti	5
Hollanda Guldeni	5
Kanada Doları	5
Belçika Frangı	4
Suudi Arabistan Rialı	3
İsveç Kronu	2
İran Rialı	2
Avustralya Doları	1,5
İspanyol Pesetası	1,5
Norveç Kronu	1,5
Avusturya Şilini	1,5

Kaynak : Finance and Development, Haziran 1978, s. 5

Tek başına ABD Dolarının SDR'nin değerinin belirlenmesinde diğer paralara oranla ne denli önem taşıdığı tabloda açıkça görülmektedir. Doların bu alandaki önemi yalnızca «sepet» içindeki ağırlığının büyüklüğüyle kalmamakta, SDR'ye göre diğer paraların hesaplanması yönteminde de kendini göstermektedir. SDR'nin ABD Doları cinsinden değeri, yukarıdaki ülke paralarının gösterilen ağırlıklarla hesaplanan miktarlarının ABD Doları karşısındaki piyasada geçerli kurlarının toplamından oluşmaktadır. SDR'nin ABD Doları dışındaki diğer paralar cinsinden değerleri ise, SDR - Dolar kuru saptaması yukarıdaki biçimde yapıldıktan sonra, bu kur ile paraların Dolar karşısındaki piyasa değerlerinden türetilmektedir. Kısacası, Türk Lirası ABD Dolarından ayrılıp SDR'ye bağlansa bile, SDR'nin değeri büyük ölçüde Dolar tarafından belirlendiğinden pratikte gerçekleşen değişiklik önemli olmayacaktır.

Buraya kadar yapmaya çalıştığımız açıklamaların sonunda, önerilen SDR'ye bağlanma sisteminin Türk Lirasının değerine ilişkin olarak bir yarar sağlamayacağını, bir yarar sözkonusu ise bunların mevcut sistemde de sağlanabileceğini, kısacası bu değişikliğin önemli olmadığını, pratikte büyük bir değişiklik getirmediğini görmüş bulunuyoruz. Yinelemek gerekirse Türk Lirasının dış değerini belirleyen etken, şu ya da bu birime bağlı olması değil, tekelleri sanayi ve ticaret sermayesinin sömürsünün bir sonucu olan, sermayenin ve devlet maliyesinin finansman araçlarından biri olan, emekçi halkı gittikçe daha derin yoksulluk batağına iten enflasyondur. Diğer bir deyişle, sorun döviz kuru sistemi seçiminden değil, Türkiye'nin emperyalist - kapitalist sisteme bağlı geribıraktırılmış bir ülke olmasından kaynaklanmaktadır. O halde, Türk Lirasının SDR'ye bağlanması girişiminin «Türk Lirasının değerine istikrar kazandıra-

cak» «önemli», «tarihi» bir karar olarak kamuoyuna yansıtılması nasıl açıklanabilir?

Kanımızca bu tür bir girişimin düzen için gerçek yararı ekonomik veya mali olmaktan çok politik ve ideolojiktir. Türk Lirasındaki değer kayıplarının sorumlusu olarak, seçilen döviz kuru sistemi gösterilerek gerçek neden olan enflasyon gözlerden gizlenmek istenmekte, başka bir döviz kuru sistemi benimsendiği takdirde, bu sorunun çözümlenebileceği savlanmaktadır. Konunun geniş yığınlar için yabancı, teknik nitelikte olması, bu yönde yapılan propagandaları kolaylaştırmaktadır. Böylece, bir taraftan sorunun gerçek kaynağı ve sömürünün ürünü olan enflasyon olgusu tartışma dışında bırakılarak sömürü düzeni temize çıkarılmakta, diğer taraftan da yöneticilerin bu önemli sorun karşısında «önemli ve tarihi (!)» bir karar aldıkları, böylece ülkemizi içinde bulunduğu bunalımdan çıkarmada büyük bir adım attıkları görüntüsü yaratılmak istenmektedir. Ayrıca, bu tür bir girişimin Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı tarafından ABD için «gölge etmesinler başka ihsan istemeyiz» gibi sözler söylendiği bir dönemde gerçekleştirilmeye çalışılması, olaya ayrı bir anlam kazandırmaktadır. Türk Lirasının ABD Dolarından kopartılıp SDR gibi geniş kitleler için idüğü belirsiz, ama her halükârda ABD Dolarından «daha iyi», «daha nesnel» bir birime bağlanması sanki ABD ile olan ilişkilerde bir «anti - emperyalist (!)» tavır alma gibi kamuoyuna sunulmak istenmekte, bu girişim hükümetin ABD ye yeni bir «kafa tutuşu» biçiminde tanıtılmak istenmektedir. Emekçi kitleler «anti - emperyalizm» kavramının bu denli yozlaştırılarak bir aldatmaca aracı haline gelmesine izin vermemeli, yaşamlarındaki her sorun gibi para değeri sorununun da sömürü düzeninin bir ürünü olduğunu kavrayarak egemen sınıfların bu oyununu bozma-

lıdır. Sorunlarımıza gerçek çözüm emperyalizme bağımlı sömürü düzenini

yıkarak sağlanacaktır, düzen içinde alınan yutturmaca önlemlerle değil.

NOTLAR

- (1) Tuncay Artun : «SDR'ye Bağlı Sabit Kur Sistemine Geçiş Gerçekçi Nedenlere Dayanıyor», Cumhuriyet, 24 Ağustos 1978
- (2) Uluslararası parasal sistem ve sistemdeki bunalımlarla ilgili ayrıntılı bilgi için şu kaynaklardan yararlanılabilir :
 - a. ODTÜ Gelişme Dergisi, «Uluslararası Parasal Sorunlar ve Türkiye» 1975 Özel Sayısı.
 - b. Jacques Maltere; **Dünya Para Bunalımı**, Ekim yay. İstanbul/ Nisan - 1974.
 - c. Mustafa Danışman; **Kapitalist Para Sisteminin Çöküşü**, TİB. yay. No: 2/Ankara - 1974.
- (3) Türk Lirasının dış değerinin gününün izlenerek ayarlanması bazılarında «TL'nin dalgalanmaya bırakılması» olarak yorumlanmaktadır. Bu kesinlikle yanlıştır. Türk Lirasının SDR'ye bağlanması durumunda «dalgalanmaya bırakma» sözkonusu değildir, yapılan yalnızca paranın değerini bir birimden (Dolar) başka bir birime (SDR) bağlamaktır. Esasen, Türk Lirası gibi uluslararası borsalarda alım-satım konusu olmayan, değişimi üzerinde kısıtlamalar bulunan, teknik deyimiyle «konvertibl olmayan» paraların dalgalanması sözkonusu edilemez.

GÖN :

Tüm İktisatçılar Birliği

Aylık Bülteni

Karanfil Sok. 14/10

Kızılay - ANKARA

Fiyatı : 5 TL.